

УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ: ФУНДАМЕНТАЛЬНО-КАТЕГОРІАЛЬНІ АСПЕКТИ

*С. М. Шепеленко, докторант, Українська інженерно-педагогічна академія
svitlana7388@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0006-3952-2035>*

Методологія дослідження. Під час проведення дослідження використано методи наукової абстракції – при з'ясуванні сутності понять «управління», «інтелектуальний потенціал», «глобалізаційна трансформація»; структурно-функціональний – при виокремленні складових інтелектуального потенціалу; аналізу й синтезу – при виокремленні впливу глобалізації на інтелектуальний потенціал підприємств.

Результати. Управління інтелектуальним потенціалом підприємств стає необхідністю в умовах стрімкого розвитку технологій, посилення конкуренції та глобалізаційних трансформацій у сучасному світі. Здатність підприємств ефективно використовувати та розвивати свій інтелектуальний потенціал визначає їх успішність та стійкість до змін. Враховуючи швидкі темпи технологічного прогресу та зміну вимог ринку, дослідження проблематики формування системи управління інтелектуальним потенціалом підприємств в умовах глобалізаційних трансформацій є актуальним і важливим кроком у розвитку стратегій успіху для сучасних підприємств. Глобалізація впливає на всі аспекти сучасного бізнесу, змінюючи підходи до управління, стратегічного планування та розвитку підприємств. В цьому контексті інтелектуальний потенціал підприємств стає ключовим ресурсом, яким потрібно ефективно управляти для забезпечення конкурентоспроможності та стійкості вітчизняних підприємств.

Новизна. Інтелектуальний потенціал підприємства включає в себе знання, навички, досвід, творчі можливості та інші когнітивні людські ресурси, що мають важливе значення для досягнення стратегічних цілей. Управління інтелектуальним потенціалом передбачає впровадження стратегічних підходів щодо підбору, розвитку, мотивації та утримання персоналу, а також створення сприятливого організаційно-ергономічного середовища для творчої діяльності та розвитку інновацій.

Практична значущість. Інтелектуальний потенціал підприємства в умовах глобалізації вимагає системного підходу до управління, акцентуючи увагу на стратегічному плануванні, розвитку людських ресурсів, інноваційному розвитку та забезпеченні конкурентоспроможності. Впровадження цих принципів дозволить підприємствам ефективно використовувати свій інтелектуальний потенціал для досягнення стратегічних цілей та успішної адаптації до глобалізаційних викликів та можливостей.

Ключові слова: інтелектуальний потенціал, підприємство, глобалізація, трансформація, теорія.

Постановка проблеми. Управління інтелектуальним потенціалом підприємств стає необхідним напрямом в умовах стрімкого розвитку технологій, посилення конкуренції та глобалізаційних трансформацій у сучасному світі. Здатність підприємств ефективно використовувати та розвивати свій інтелектуальний потенціал визначає їх

успішність та стійкість до змін. Враховуючи швидкі темпи технологічного прогресу та зміну вимог ринку, дослідження проблематики формування системи управління інтелектуальним потенціалом підприємств в умовах глобалізаційних трансформацій є актуальним і важливим кроком у розвитку стратегій успіху для сучасних підприємств.

Зокрема, розуміння та ефективно впровадження системи управління інтелектуальним потенціалом може значно підвищити рівень конкурентоспроможності підприємств як на вітчизняному, так і на міжнародних ринках, забезпечуючи їм перевагу в обличчя постійної зміни технологій та споживчих уподобань. Розкриття теоретичних аспектів цієї проблеми не лише розширить розуміння природи та значення інтелектуального капіталу, але й допоможе розробити практичні рекомендації для підприємств щодо оптимізації процесів управління ним. Таким чином, наукове дослідження даної теми відіграє важливу роль у формуванні стратегій розвитку бізнесу в умовах сучасного глобального ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання теоретичного підґрунтя до управління інтелектуальним потенціалом підприємств в умовах глобалізаційних трансформацій розглянуті в працях вітчизняних та зарубіжних вчених. Такі дослідники, як: Мойсенко І. П. [6], Река Г. В. [12], Кендюхов О. В. [4], Перерва П. Г. [9,10], Ситник Й. С. [13], Вовканич С. Й. [1], Дубницький В. І. [2], Ратленд П., Левітт Т. [17], Портер М. [11], Прохорова В. В. [18] розглядають різні зрізи проблем, пов'язаних із формування людського та інтелектуального капіталів, їхнього впливу на економічну діяльність підприємств.

Формулювання мети статті. Мета даної статі полягає в формуванні фундаментальних та категоріальних аспектів управління інтелектуальним потенціалом підприємств в умовах глобальних трансформацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Глобалізація впливає на всі напрями розвитку сучасного бізнесу, змінюючи підходи до управління, стратегічного планування та розвитку підприємств. В цьому контексті інтелектуальний потенціал підприємств стає ключовим ресурсом, яким потрібно ефективно управляти для забезпечення конкурентоспроможності та стійкості.

Інтелектуальний потенціал підприємства включає в себе знання, навички, досвід, творчий потенціал та інші когнітивні ресурси, що мають важливе значення для досягнення стратегічних цілей та конкурентної переваги. Управління цим потенціалом пе-

редбачає впровадження стратегічних підходів до підбору, розвитку, мотивації та утримання персоналу, а також створення сприятливого організаційного середовища для творчої діяльності та продукування інновацій.

Для теоретичного підґрунтя до управління інтелектуальним потенціалом підприємств в умовах глобалізаційних трансформацій та визначення взаємозв'язку між ключовими поняттями, автором проведено аналіз їх сутності.

Однією з найважливіших проблем сучасного етапу розвитку економіки є формування адаптивно-гнучкої системи управління підприємствами, як найважливішого фактору підвищення конкурентоспроможності підприємств та їх економічного успіху.

В турбулентних умовах господарювання особлива увага повинна приділятися проблемам управління в умовах невизначеності та адаптації системи управління до змін ендogenous та екзогенного середовища. Система управління впливає на формування бізнес-циклів та дозволяє обмежити або уникнути негативному впливу кризових явищ та скорегувати несприятливі фази розвитку підприємства. Зростаюча динаміка і мінливість зовнішнього та внутрішнього середовища призводить до домінування інтуїтивних рішень керівництва підприємств. Не завжди обрані методи та механізми управління забезпечують ефективність діяльності та економічну стійкість підприємства. В умовах наростання непередбачених процесів виникає необхідність використання інноваційно-креативної системи управління, відповідно питання формування ефективної систем управління є актуальними в сучасних умовах господарювання. Аналіз сутності поняття «управління» наведено в табл. 1.

Результати проведеного аналізу дозволили сформулювати авторське визначення поняття «управління» – це систематично-послідовний та адаптивно-гнучкий процес, який базується на використанні стратегічно-орієнтованих методів і інструментів, інтегрованих в ефективну систему планування, організації, мотивації і контролю оптимізації бізнес-процесів, з метою розвитку підприємства і підвищення рівня його конкурентоспроможності.

Аналіз визначень поняття «управління»

Автор	Визначення, запропоноване автором
Десятов Т. М., Коберник О. М. та ін. [7]	це систематичний процес планування, організації, керування та контролю над різними аспектами діяльності підприємства з метою досягнення стратегічних цілей та оптимального використання ресурсів.
Соловійов В. М. [14]	це адаптивний процес, спрямований на ефективне координацію та використання фінансових, людських, матеріальних та інших ресурсів з метою забезпечення стабільного функціонування та розвитку підприємства.
Ляхович Г. І. [5]	це набір стратегій, методів і інструментів, спрямованих на оптимізацію бізнес-процесів, забезпечення високої якості продукції або послуг, задоволення потреб клієнтів і максимізацію прибутку.
Сурмін Ю. [15]	це система керування, що включає в себе планування, організацію, мотивацію та контроль діяльності підприємства з метою забезпечення його стійкого розвитку і конкурентоспроможності.
Чобіток В. І. [16]	це процес цілеспрямованого та осмисленого впливу на об'єкти та системи, за допомогою планування, організації, мотивації і контролю, з метою досягнення цілей і максимізації результатів діяльності підприємства, забезпечення його ефективного функціонування та розвитку
Економічний словник [3]	Це процес впливу на діяльність окремого працівника, групи чи організації з метою досягнення максимальних результатів (акцент на такому елементі управлінської діяльності, як вплив, і на його цільовій спрямованості)

Мета системи управління підприємствами полягає в ефективній координації та оптимальному використанні потенціальних ресурсів, забезпеченні стабільного функціонування, високої якості продукції або послуг, задоволенні потреб клієнтів та досягненні стратегічно-орієнтованих цілей підприємства через систему планування, організації, мотивації та контролю діяльності.

Сучасною рисою активного науково-технічного прогресу є значний розвиток процесу інтелектуалізації в усіх економічних, технологічних, соціальних, політичних

та інших сферах. Глобальні аспекти інтелектуалізації спрямовані на активний розвиток суспільства. Сучасна цивілізація формує інноваційно-технологічне суспільство, яке насичене складними технологіями, інтенсивним потоком інформації та високим рівнем використання людського інтелектуального потенціалу. Відповідно, роль людського інтелектуального потенціалу зростає і стає домінуючою, нове століття – це активний розвиток процесу інтелектуалізації суспільства. Аналіз сутності поняття «інтелектуальний потенціал» представлений в табл. 2.

Таблиця 2

Аналіз визначень поняття «інтелектуальний потенціал»

Автор	Визначення, запропоноване автором
Мойсенко І. П. [6]	Сукупність знань, навичок, досвіду, творчого потенціалу та інших інтелектуальних ресурсів, якими володіє підприємство і які воно може використовувати для досягнення своїх цілей
Река Г. В. [12]	Системна сукупність інтелектуальних ресурсів підприємства, що включає людський капітал, структурний капітал та відносинний капітал, які використовуються для створення цінності та досягнення конкурентних переваг
Кендюхов О. В. [4]	Здатність підприємства генерувати, накопичувати, використовувати та розвивати інтелектуальні активи, що забезпечують його стійке та ефективне функціонування в конкурентному середовищі

Перерва П. Г., Глізнуца М. Ю. [9,10]	Сукупність нематеріальних активів підприємства, що включають знання, навички, досвід, творчий потенціал, організаційну культуру та інші інтелектуальні ресурси, які використовуються для створення цінності та досягнення стратегічних цілей
Ситник Й. С. [13]	Комплексна характеристика інтелектуальних ресурсів підприємства, що відображає його здатність до генерування нових знань, створення інновацій та нарощування конкурентних переваг
Вовканич С. Й. [1]	Здатність підприємства створювати цінність за допомогою використання своїх знань, навичок та інтелектуальних ресурсів

Аналіз сутності поняття «інтелектуальний потенціал» надав можливість сформулювати авторське визначення – це когнітивна здатність до аналізу, розуміння, вирішення проблем з метою генерування, накопичення, використання та розвитку інтелектуальних активів, за рахунок продукування інновацій та формування адаптивно-гнучких механізмів з використанням логічного мислення, креативності та абстрактного міркування для досягнення стратегічно-орієнтованих цілей та активного розвитку, з урахуванням змін у ендогенному та екзогенному середовищі.

Інтелектуальний потенціал включає в себе нематеріальні активи, такі як знання, людський капітал, інформаційні технології, стосунки з клієнтами та партнерами, що становлять важливий ресурс для створення цінності та забезпечення успішного розвитку підприємства. Інтелектуальний потенціал підприємства містить широкий спектр ресурсів, які відображають його здатність генерувати та використовувати знання, ідеї та інновації для досягнення стратегічних цілей. Складається інтелектуальний потенціал з трьох основних компонентів, які наведено на рис. 1.

Рис. 1. Структура інтелектуального потенціалу

Ознайомлення з принципами управління інтелектуальним потенціалом (рис. 2) є критично важливим для будь-якого підприємства, оскільки це дозволяє зрозуміти значення цього ресурсу та шляхи його оптимального використання. Ефективне управ-

ління інтелектуальним потенціалом допомагає підприємствам забезпечити стабільність, підвищити рівень конкурентоспроможності та стійкості у динамічному бізнес-середовищі.

Рис. 2. Принципи управління інтелектуальним потенціалом підприємства

Отже, управління інтелектуальним потенціалом підприємств в сучасних умовах є складною, але дуже важливою задачею для забезпечення конкурентоспроможності та стійкості розвитку бізнес-процесів. Це вимагає впровадження стратегічних підходів, використання новітніх технологій та постійного вдосконалення управлінських практик.

Наступним напрямом для аналізу є поняття «глобалізаційна трансформація», вона розширює можливості для торгівлі, інвестицій та технологічного обміну між країнами, сприяє зростанню економічного зв'язку між різними частинами світу, створюючи нові можливості для розвитку та збагачення. Аналіз сутності поняття «глобалізаційна трансформація» наведений у табл. 3.

Таблиця 3

Аналіз сутності поняття «глобалізаційна трансформація»

Автор	Визначення
В. Дубницький [2]	Сукупність глибоких змін у всіх сферах суспільного життя, які відбуваються під впливом посилення взаємозв'язків і взаємозалежності країн світу, що призводить до формування єдиного світового простору.
П. Ратленд [19]	Комплексний процес зростання взаємозв'язків і взаємозалежності країн світу в економічній, політичній, соціальній, культурній та інших сферах, який веде до формування глобального світу.
Т. Левітт [17]	Інтенсифікація та розширення транснаціональних зв'язків, що супроводжується формуванням глобальних мереж, структур та інституцій, які впливають на всі сфери життя суспільства.
М. Портер [11]	Процес зростання взаємозалежності країн світу, який веде до того, що події в одній країні можуть мати значний вплив на події в інших країнах.

Результати проведеного аналізу сутності поняття «глобалізаційна трансформація» надали можливість визначити авторське трактування – це об'єктивний процес трансформаційних змін, який відбувається в усіх сферах життя, включаючи соціально-економічний, політичний, культурний напрями, в наслідок зростаючої консолідації та інтеграції між країнами світу, з метою формування єдиного світового простору.

Цей процес призводить до перетворень у структурах виробництва, розподілі ресурсів, способах комунікації, а також у ставленні до культурних, екологічних та економічних питань. Глобалізаційна трансформація може мати як позитивні, так і негативні наслідки, і вона впливає на всі аспекти життя сучасного суспільства.

За результатами проведеного аналізу сутності понять «інтелектуальний потенці-

ал» та «глобалізаційна трансформація» визначимо взаємозв'язок між ними. Високий рівень інтелектуального потенціалу сприяє створенню інноваційних рішень та розвитку нових продуктів і послуг, що є важливим фактором глобальної трансформації підприємства.

Ефективне використання ресурсів інтелектуального потенціалу дозволяє підприємству швидко реагувати на зміни в економічному середовищі та адаптуватися до нових умов, що є ключовим елементом глобальної трансформації.

Ефективне управління знаннями серед співробітників підприємства дозволяє максимально використовувати їхні знання та досвід у процесах прийняття ефективно-превентивних рішень для розвитку бізнесу.

Інтелектуальний потенціал сприяє розвитку лідерських якостей серед керівників

та сприяє формуванню ефективних команд, що є ключовими чинниками успіху в процесі глобальної трансформації підприємства.

Завдяки взаємозв'язку між інтелектуальним потенціалом та глобальною трансформацією підприємства, можна досягти стійкого розвитку, бути гнучкими до вимог зовнішнього середовища та підвищувати рівень конкурентоспроможності на внутрішніх та зовнішніх ринках.

Враховуючи позитивні та негативні аспекти (табл. 4), важливо розуміти, що процес глобалізації має складний та багатогранний вплив на інтелектуальний потенціал підприємств. Від управління цим процесом залежить їхня здатність адаптуватися до змін, розвиватися та підвищувати рівень конкурентоспроможності.

Таблиця 4

Вплив глобалізації на інтелектуальний потенціал підприємств

Характеристика події	Рівень впливу
Позитивні наслідки	
Доступ до нових ринків	Глобалізація відкриває доступ до нових ринків збуту для продуктів та послуг підприємств, що може призвести до збільшення обсягів продажів, зростання доходів та підвищення конкурентоспроможності
Доступ до нових знань та технологій	Глобалізація сприяє обміну знаннями та технологіями між країнами, що може допомогти підприємствам отримати доступ до нових ідей, розробок та інновацій, які можуть бути використані для створення нових продуктів та послуг
Залучення кваліфікованих кадрів	Глобалізація полегшує залучення кваліфікованих кадрів з різних країн світу, що може допомогти підприємствам підвищити рівень компетенції своїх співробітників та покращити їхню продуктивність
Зниження витрат	Глобалізація може призвести до зниження витрат на виробництво та постачання ресурсів за рахунок переміщення виробничих потужностей до країн з lower витратами праці, що може допомогти підприємствам підвищити свою рентабельність та конкурентоспроможність
Негативні наслідки	
Відтік кваліфікованих кадрів	Глобалізація може призвести до відтоку кваліфікованих кадрів з країн з вищим рівнем розвитку до країн з lower рівнем розвитку, що може негативно вплинути на інтелектуальний потенціал підприємств, які втрачають своїх кращих фахівців
Загострення конкуренції	Глобалізація призводить до загострення конкуренції на світовому ринку, що може ускладнити підприємствам збереження своїх позицій на ринку та може призвести до втрати ними конкурентних переваг
Зростання витрат на дослідження та розробки	Глобалізація стимулює підприємства до постійного вдосконалення своїх продуктів та послуг для того, щоб залишатися конкурентоспроможними, що може призвести до зростання витрат на дослідження та розробки, що може бути не під силу деяким підприємствам
Ризики інтелектуальної власності	Глобалізація збільшує ризики втрати інтелектуальної власності, такі як крадіжка нових розробок або копіювання продуктів конкурентами з країн з менш суворим законодавством, що може зменшити стимулювання підприємств до інновацій

За результатами проведеного аналізу впливу глобалізації на інтелектуальний потенціал підприємств можна зробити висновки, що глобалізація має комплексний вплив на інтелектуальний потенціал підприємств, який включає як позитивні, так і негативні аспекти. Врахування цих наслідків допома-

гає підприємствам ефективно управляти своїм інтелектуальним потенціалом в умовах глобалізації. Запропоновано фундаментально-категоріальні аспекти інтелектуального потенціалу підприємства в умовах глобалізаційної трансформації, які наведено на рис. 3.

Рис. 3. Фундаментально-категоріальні аспекти управління інтелектуальним потенціалом підприємств в умовах глобальних трансформацій

Отже, управління інтелектуальним потенціалом підприємств в умовах глобальних трансформацій – це трансформаційний систематично-послідовний та адаптивно-гнучкий процес інтегрований в ефективну систему планування, організації, мотивації і контролю оптимізації бізнес-процесів для формування когнітивної здатності до аналізу, розуміння, вирішення проблем з метою генерування, накопичення, використання та розвитку інтелектуальних активів, за рахунок продукування інновацій та формування адаптивно-гнучких механізмів з використанням логічного мислення, креативності та абстрактного міркування для досягнення стратегічно-орієнтованих цілей розвитку підприємства, який впливає на усі сфери життя, включаючи соціально-економічний, політичний, культурний напрями, в наслідок зростаючої консолідації та інтеграції між різними країнами світу, з метою формування єдиного світового простору

Висновки. Управління інтелектуальним потенціалом підприємств в умовах глобалізаційних трансформацій виявляється важливою складовою успішного функціонування та конкурентоспроможності.

Успішне управління інтелектуальним потенціалом передбачає не лише формування стратегій та планів, а й їх ефективне втілення у життя. Розробка стратегій, спрямованих на максимізацію використання інтелектуальних ресурсів, відіграє ключову роль у підтримці конкурентоспроможності підприємства в глобальному середовищі.

Правильна політика розвитку людських ресурсів, що включає набір, навчання, мотивацію та розвиток персоналу, дозволяє підприємствам створити сильну команду професіоналів, які забезпечать реалізацію стратегічних цілей у контексті глобальної конкуренції.

Інноваційний розвиток є ключовим фактором, що дозволяє підприємствам адаптуватися до змін у глобальному середовищі та забезпечити стале зростання. Постійне стимулювання та підтримка інновацій дозволяють підприємствам займати провідні позиції на ринку та відповідати на змінні потреби клієнтів.

Забезпечення конкурентоспроможності передбачає створення ефективної системи

управління, яка базується на принципах прозорості, інноваційності, а також врахуванні культурних та соціальних аспектів. Тільки враховуючи ці аспекти, підприємство може досягти сталого розвитку та успіху в умовах глобальної конкуренції.

Отже, інтелектуальний потенціал підприємства в умовах глобалізації вимагає системного підходу до управління, акцентуючи увагу на стратегічному плануванні, розвитку людських ресурсів, інноваційному розвитку та забезпеченні конкурентоспроможності. Впровадження цих принципів дозволить підприємствам ефективно використовувати свій інтелектуальний потенціал для досягнення стратегічних цілей та успішної адаптації до глобальних викликів та можливостей.

Література

1. Вовканич С.Й. Духовно-інтелектуальний потенціал України та її національна ідея. Львів: Видавництво ЛБА, 2001. 540 с.
2. Глобальна економіка: навчальний посібник. за ред. В.І. Дубницького. Дніпропетровськ: УДХТУ, 2015. 588 с.
3. Економічний словник / за ред. Завадського Й.С., Осовської Т.В., Юшкевич О.О. Київ: Кондор, 2006. 356 с.
4. Кендюхов О.В. Організаційно-економічний механізм управління інтелектуальним потенціалом підприємства: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: спец. 08.00.04. 2007, 31 с.
5. Ляхович Г.І. Щодо сучасного розуміння сутності та особливостей державного управління в державі. *Вісник ХНУВС*. 2009. № 3(46). С. 129-136.
6. Мойсенко І.П. Проблеми структурного аналізу інтелектуального потенціалу підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. 2007. № 10. С. 165-166.
7. Десятов Т.М., Коберник О.М., Тевлін Б.Л., Чепурна Н.М. Наука управління загальноосвітнім навчальним закладом. Харків: «Основа», 2004. 240 с.
8. Основи економічної теорії: підручник у 2-х кн. / [За ред. Ю.В. Ніколенка]. К.: Либідь, 1998. 272 с.
9. Перерва П.Г. Економіка та організація інноваційної діяльності: підручник. / За ред. П.Г. Перерви, С.А. Меховича, М.І. Погорелова. Харків: НТУ «ХП», 2008. 1080 с.
10. Перерва П.Г., Глізнуца М.Ю. Бенчмаркетинг як метод оцінювання інтелектуального потенціалу регіонів: Наукова стаття. 2015, 19 с.
11. Портер М. Стратегія конкуренції: [Пер. с англ.]. Київ: Основи, 1998. 536 с.
12. Река Г.В. Інтелектуальний капітал та інтелектуальний потенціал: критерії розмежування. *Збірник наукових праць Національного лісотехнічного університету України*. 2009, Вип. 19.1. С. 228-232.
13. Ситник Й.С. Інтелектуальний потенціал як фактор інтелектуалізації систем менеджменту підп-

риємства. *Економічний вісник. НТУУ «КПІ»* 2012. №71.277-287 с.

14. Соловйов В.М. Поняття і сутність правового регулювання державного управління в Україні. *Університетські наукові записки*. 2007. № 3(23). С. 27-33.

15. Сурмін Ю. Термінологічна система державного управління: сутність і перспективи становлення. *Вісник НАДУ*. 2008. №4. С. 5-14.

16. Чобіток В.І. Інтелектуалізація управління холістичним розвитком підприємств: категоріальний силогізм. *Бізнес Інформ*. 2020. № 2. С. 463-472.

17. Levitt, T. (1983). The Globalization of Markets. *Harvard Business Review*, (61), May-June, pp. 92-102.

18. Pylypenko H., Pylypenko Yu., Prokhorova V., Mnykh O. & Dubiei Yu. (2021). Transition to a new paradigm of human capital development in the dynamic environment of the knowledge economy. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 6. Pp. 142-148. DOI: <https://doi.org/10.33271/nvngu/2021-6/170>

19. Ратленд П. Глобализация и посткоммунизм. *Международная экономика и международные отношения*. 2002. № 4. С. 15-18.

References

1. Vovkanych, S.I. (2001). *Dukhovno-intelektualnyi potentsial Ukrainy ta yii natsionalna ideaia*. Lviv: Vydavnytstvo LBA.

2. Dubnytskyi, V.I. (Ed). (2015). *Hlobalna ekonomika*. Dnipropetrovsk: UDKhTU.

3. Zavadskyi, Y.S., Osovska, T.V., & Yushkevych, O.O. (Eds.). (2006). *Ekonomichnyi slovnyk*. Kyiv: Kondor.

4. Kendiukhov, O.V. (2007). *Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm upravlinnia intelektualnym potentsialom pidpryiemstva. Doctor's thesis*.

5. Liakhovych, H.I. (2009). Shchodo suchasnoho rozuminnia sutnosti ta osoblyvosti derzhavnoho upravlinnia v derzhavi. *Visnyk KhNUVS*, 3(46), 129-136.

6. Moisenko, I.P. (2007). Problemy strukturnoho analizu intelektualnoho potentsialu pidpryiemstv. *Aktualni problemy ekonomiky*, №10. 165-166.

7. Desiatov, T.M., Kobernyk, O.M., Tevlin, B.L., & Cherpurna, N.M. (2004). *Nauka upravlinnia*

zahalnoosvitnim navchalnym zakladom. Kharkiv: «Osнова».

8. Nikolenko, Yu.V. (Ed.). (1998). *Osnovy ekonomichnoi teorii*. (Vols 1-2). Kyiv: Lybid, 1998.

9. Pererva, P.H. (2008). *Ekonomika ta orhanizatsiia innovatsiynoi diialnosti*. P.H. Pererva, S.A. Mekhovych, M.I. Pohorielov (Eds.). Kharkiv: NTU «KhPI».

10. Pererva, P.H., & Hliznuta, M.Yu. (2015). *Benchmarkyng yak metod otsiniuvannia intelektualnoho potentsialu rehioniv: Naukova stattia*.

11. Porter, M. (1998). *Stratehiya konkurentsyy*: (Trans.). Kiev: Osnovy.

12. Reka, H.V. (2009). *Intelektualnyi kapital ta in-telektualnyi potentsial: kryterii rozmezhuvannia*. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho lisotekhnichnoho universytetu Ukrainy*, Вип. 19.1. 228-232.

13. Sytnyk, Yu.S. (2012). *Intelektualnyi potentsial yak faktor intelektualizatsii system menedzhmentu pidpryiemstva*. *Ekonomichnyi visnyk NTUU «KPI»*, 277 – 287.

14. Soloviov, V.M. (2007). *Poniattia i sutnist pravovoho rehulivannia derzhavnoho upravlinnia v Ukraini*. *Universytetski naukovi zapysky*, 3(23), 27-33.

15. Surmin, Yu. (2008). *Terminolohichna systema derzhavnoho upravlinnia: sutnist i perspektyvy stanovlennia*. *Visnyk NADU*, (4), 5-14.

16. Chobitok, V.I. (2020). *Intelektualizatsiia upravlinnia kholistychnym rozvytkom pidpryiemstv: katehoriialnyi sylohizm*. *Biznes Inform*, (2), 463-472.

<https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-2-463-472>

17. Levitt T. The Globalization of Markets // *Harvard Business Review*. 1983. № 61, May-June, pp. 92-102.

<https://doi.org/10.1002/tie.5060250311>

18. Pylypenko, H., Pylypenko, Yu., Prokhorova, V., Mnykh, O. & Dubiei, Yu. (2021). Transition to a new paradigm of human capital development in the dynamic environment of the knowledge economy. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 6. Pp. 142-148. DOI: <https://doi.org/10.33271/nvngu/2021-6/170>

19. Ratlend, P. (2002). *Hlobalyzatsiia i postkommunizm. Mezhdunarodnaia ekonomika i mezhdunarodnye otnosheniia*, (4), 15-18.

MANAGEMENT OF THE INTELLECTUAL POTENTIAL OF ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION TRANSFORMATION: THEORETICAL ASPECTS

S. M. Shepelenko, Doctoral Student, Ukrainian Engineering Pedagogics Academy

Methods. In the course of the research, the methods of scientific abstraction were used –when clarifying the essence of the concepts of «management», «intellectual potential», «globalization transformation»; structural and functional – when distinguishing the components of intellectual potential; analysis and synthesis – when highlighting the impact of globalization on the intellectual potential of enterprises.

Results. Management of the intellectual potential of enterprises becomes a necessity in the conditions of rapid development of technologies, increased competition and globalization transformations in the modern world. The ability of enterprises to effectively use and develop their intellectual potential determines their success and resistance to change. Taking into account the rapid pace of technological progress and changing market requirements, the study of the problems of forming a system of managing the intellectual potential of enterprises in the conditions of global transformations is a relevant and important step in the development of success strategies for modern enterprises. Globalization affects all aspects of modern business, changing approaches to management, strategic planning, and enterprise development. In this context, the intellectual potential of enterprises becomes a key resource that must be effectively managed to ensure the competitiveness and sustainability of domestic enterprises.

Novelty. The intellectual potential of the enterprise includes knowledge, skills, experience, creative capabilities and other cognitive human resources that are important for achieving strategic goals. Management of intellectual potential involves the implementation of strategic approaches to the selection, development, motivation and retention of personnel, as well as the creation of a favorable organizational and ergonomic environment for creative activity and the development of innovations.

Practical value. The intellectual potential of the enterprise in the conditions of globalization requires a systematic approach to management, focusing on strategic planning, human resources development, innovative development and ensuring competitiveness. Implementation of these principles will allow enterprises to effectively use their intellectual potential to achieve strategic goals and successfully adapt to global challenges and opportunities.

Keywords: intellectual potential, enterprise, globalization, transformation, theory.

Надійшла до редакції 01.03.24 р.